

Dr. Darius PRANKA
Lietuvos teisės instituto
Baudžiamosios justicijos tyrimų skyriaus
mokslo darbuotojas
Ankštoji g. 1A, LT-01109 Vilnius

TEISINGOS BAUSMĖS BEIEŠKANT: ŠVELNESNĖS BAUSMĖS SKYRIMAS UŽ NETEISĖTĄ DISPONAVIMĄ DIDELIU AR LABAI DIDELIU NARKOTINIŲ AR PSICHTROPINIŲ MEDŽIAGŲ KIEKIU

Tyrime analizuojama teisingumo principo įtaka bausmės skyrimui už nusikalstamų veikų, susijusių su neteisėtu disponavimu dideliu ar labai dideliu narkotinių ir psichotropinių medžiagų kiekiu, padarymą. Straipsnyje pateikiama šio principo taikymo statistika 2018–2019 metais išnagrinėtose baudžiamosiose bylose pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 260 straipsnio 2 ir 3 dalis, atliekamas tokios teismų praktikos pagrįstumo vertinimas. Autorius abejoja pernelyg dažnu teisingumo principo (BK 54 straipsnio 3 dalies) taikymu ir kelia prielaidą, kad tokia situacija susidarė dėl įstatymų leidėjo nustatytų itin aukštų minimalių bausmių dydžių pagal BK 260 straipsnio 2 ir 3 dalis. Tokie bausmių dydžiai yra vieni didžiausių Europoje ir teisėjui kliudo tinkamai individualizuoti bausmes kaltininkams. Tyrime daug dėmesio skiriama BK 54 straipsnio 3 dalies, 75 straipsnio ir 64¹ straipsnio taikymo vienu metu teismų praktikos analizei. Nors teismai neretai priima skirtingus sprendimus arba kai kuriais atvejais mano, jog baudžiamasis įstatymas neleidžia atidėti bausmės vykdymo vadovaujantis teisingumo principu, autorius kviečia nebijoti keisti esamą teismų praktiką.

ĮVADAS

Kokiais atvejais teismo intervencija į įstatymų leidėjo nustatytas sankcijas yra leistina ir galima? Šis klausimas kelia didelių sunkumų kiekvienai

baudžiamajai jurisdikcijai, pripažįstančiai tokios intervencijos galimybę¹. O teisingumo (proporcingumo) principas (kaip leidžiantis šią intervenciją) paprastai laikomas esminiu bausmės skyrimo procese ir vienu pagrindinių visoje baudžiamojoje jurisdikcijoje, kurio turinys, po daugelio teisės mokslininkų bandymų, iki šiol nėra visiškai atskleistas ir kelia diskusijų².

Bausmės skyrimui baudžiamosios teisės teorijoje neretai teikiamas per mažas dėmesys. Peržvelgus didžiąją dalį iki šiol atliktų mokslinių tyrimų, galima pastebėti, kad vis dėlto kur kas daugiau mokslininkų dėmesio sulaukia nusikalstamų veikų kvalifikavimo problemų nagrinėjimas, konkrečių nusikalstamų veikų sudėčių analizė ar kiti baudžiamojo įstatymo bendrosios dalies klausimai. Tačiau, autoriaus nuomone, bausmės skyrimas yra vienas iš svarbiausių baudžiamosios teisės klausimų, kuris sprendžiamas kiekvienoje baudžiamojoje byloje, pasibaigiančioje apkaltinamojo nuosprendžio priėmimu. Ir šis klausimas paprastai yra itin aktualus nuteistajam, kurio teisės ir laisvės dažnai gana griežtai ribojamos paskiriant bausmę.

Dar mažiau nei bausmės skyrimo klausimai mokslininkų darbuose buvo nagrinėjamas teisingumo principas ir jo įtaka bausmės skyrimui. Teisingumo principo reikšmę skiriant bausmes Lietuvoje analizavo R. Drakšas, V. Piesliakas, G. Sakalauskas, G. Švedas, G. Būdvytis, fragmentiškai – K. Jovaišas ir A. Gumuliauskas. Tačiau dauguma šių autorių pripažino, kad nors teisingumo principas tiesiogiai minimas Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse, jo turinys iš baudžiamojo įstatymo teksto nepaaiškėja, sudėtinga jį suvokti ir iš teismų atliekamo teisinio interpretavimo. Santykinis šio principo turinio neapibrėžtumas daro jį priklausomą nuo to, kaip interpretatorius vertina faktų ir aplinkybių visumą³. Teisingumo principo samprata bei jo reikšmė dabartinėje Lietuvos baudžiamosios teisės doktrinoje apsiriboja tik neišsamiais komentarais⁴. Kiek daugiau dėmesio teisingumo principo aiškinimui ir analizei skyrė užsienio šalių baudžiamosios teisės ekspertai: A. von Hirsch ir A. Ashworth, C. C. Spohn, L. Maher, C. M. V. Clarkson, H. M. Keating, S. R. Cunningham, G. F. Cole, C. E. Smith, L. Gaines, M. Kaune, R. L. Miller, S. Easton, C. Piper, R. Edney, M. Bagaric ir kiti. Tačiau net ir užsienio autoriai gana vienareikšmiškai pripažino, jog teisingumo principo sąvokos atskleidimas yra ganėtinai sudėtingas ir sunkiai įveikiamas uždavinys. Kita vertus,

---

¹ *Schneider G. S.* Sentencing proportionality in the states // *Arizona law review*, 2012, 54:241. Prieiga per internetą: <<http://www.arizonalawreview.org/pdf/54-1/54arizrev241.pdf>>.

² *Goh J.* Proportionality - An Unattainable Ideal in the Criminal Justice System // *Manchester student law review*, 2013. Prieiga per internetą: <[https://hummedia.manchester.ac.uk/schools/law/main/research/MSLR_Vol2_4\(Goh\).pdf](https://hummedia.manchester.ac.uk/schools/law/main/research/MSLR_Vol2_4(Goh).pdf)>.

³ *Drakšas R.* Teisingumo principas skiriant bausmę // *Teisės apžvalga*, 2016, 2(14), p. 75–97.

⁴ *Būdvytis G.* Išimtinių aplinkybių anatomija arba teisingumo principo samprata ir jo įgyvendinimas bausmių skyrimo procese // *Socialinių mokslų studijos*, 2012, Nr. 4(3), p. 1157–1176.

teisingumo principo turinio atskleidimas nebus vertingas, nes šis principas turi būti lankstus, individualus ir tinkantis kiekvienai situacijai, kuri sprendžiama byloje⁵.

Šio tyrimo tikslas nėra pateikti išsamią ar neginčijamą teisingumo principo sampratą. Autorius straipsnyje siekia išanalizuoti bausmių skyrimo ypatumus, padarius nusikalstamas veikas, numatytas BK 260 straipsnio 2 ir 3 dalyse. Atkreipiamas dėmesys, kad iki šiol tyrimų, nagrinėjančių bausmių skyrimą apskritai (net ir netaikant teisingumo principo) už nusikalstamas veikas, susijusias su neteisėtu disponavimu dideliu ar labai dideliu narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekiu, Lietuvoje nebuvo atlikta. Viena iš priežasčių, lėmusių sprendimą atlikti tokį tyrimą, buvo autoriaus neseniai vykdytas tyrimas, kurio metu buvo nustatyta, jog teismai teisingumo principą ganėtinai dažnai taiko skirdami švelnesnes, nei sankcijoje nustatytos, bausmes už nusikalstamas veikas, susijusias su narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrabanda⁶. Kiti autoriai taip pat plačiau⁷ ar kiek siauriau⁸ nagrinėjo su narkotikais susijusius baudžiamosios atsakomybės aspektus, tačiau šie tyrimai atlikti santykinai seniai, o per pastaruosius kelerius metus jokie tyrimai ar mokslinės analizės šioje srityje nebuvo daromi. Tačiau net ir nepaisant kiek anksčiau jau atliktų tyrimų šioje baudžiamosios teisės srityje, atsižvelgiant į gana gausų šios kategorijos baudžiamųjų bylų kiekį ir kylančias praktines problemas, teisinio reguliavimo ypatumus, nepakankamai išplėtotą teisingumo principo sąvoką ir taikymo praktiką, autoriaus nuomone, pasirinkta tema yra itin aktuali ir reikalaujanti naujo mokslinio tyrimo.

Autorius straipsnyje analizuoja bausmių už neteisėtą disponavimą dideliu ar labai dideliu narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekiu skyrimo ypatumus taikant teisingumo principą, pateikia atliktos teismų nuosprendžių analizės rezultatus ir vertinimą. Taip pat tyrime keliami klausimai dėl galimo teisinio reguliavimo ar teismų praktikos trūkumų vienu metu taikant BK 54 straipsnio 3 dalį ir BK 75, 94 ar 64¹ straipsnius, apžvelgiami kai kurių užsienio valstybių teismų įstatymai, numatantys bausmes už neteisėtą disponavimą narkotinėmis medžiagomis.

---

⁵ *Bagaric M.* Proportionality in Sentencing: its Justification, Meaning and Role // Current issues in criminal justice, 2000, Nr. 12, 2.

⁶ *Pranka D.* Baudžiamosios atsakomybės už neteisėtą disponavimą narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis praktinės problemos ir teisinio reguliavimo trūkumai // Teisės problemos, 2019, Nr. 2(98).

⁷ *Gruodytė E.* Narkotikai ir baudžiamoji atsakomybė. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004.

⁸ *Latauskienė E.* Narkotinių medžiagų ir su jomis susijusių nusikaltimų tyrimo tarpukario Lietuvoje bendroji charakteristika // Jurisprudencija, 2000, Nr. 18(10); *Gutauskas A.* Nusikalstamų veikų, susijusių su narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, kvalifikavimo ypatumai teismų praktikoje // Jurisprudencija, 2013, Nr. 20(2); *Pečkaitis J. S.* Neteisėtų veiksmų, susijusių su narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis, baudžiamasis teisinis vertinimas pagal 2000 m. baudžiamąjį kodeksą // Jurisprudencija, 2003, Nr. 45(37).

Tyrimo tikslas – identifikuoti ir išanalizuoti esamo teisinio reguliavimo ir baudžiamojo įstatymo, susijusio su neteisėtu disponavimu narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis (BK 260 straipsnių 2 ir 3 dalys), taikymo praktines problemas, susijusias su teisingos baudmės paskyrimu, bei pateikti siūlymus, kaip spręsti nustatytas problemas.

Tyrimo objektas – teisingos baudmės skyrimo pagal BK 260 straipsnio 2 ir 3 dalį paieškos ir problematika taikant BK 54 straipsnio 3 dalį.

Tyrimė taikomi metodai: loginis, sisteminis, sintezės, dokumentų analizės ir apibendrinimo.

I. ŠVELNESNĖS, NEI SANKCIJOJE NUSTATYTA, BAUSMĖS SKYRIMAS UŽ NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ, NUMATYTŲ BK 260 STRAIPSNIO 2 IR 3 DALYSE, PADARYMĄ LIETUVOS TEISMŲ PRAKTIKOJE

Pasirinkimą nagrinėti būtent BK 260 straipsnio 2 ir 3 dalyse numatytų nusikaltimų sankcijas ir teismų skiriamas bausmes pagal šias sankcijas nulėmė šių sankcijų griežtumas. XXXVII skyriuje, apibrėžiančiame nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus, susijusius su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingosiomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis, įtvirtinta dešimt atskirų nusikalstamų veikų (BK 259–268 straipsniai). Peržvelgus visų šių nusikalstamų veikų sankcijas, ypač atkreipiant dėmesį į sankcijų medianas, matyti, kad BK 260 straipsnio 2 ir 3 dalyse numatytų nusikaltimų sankcijos yra pačios griežčiausios, numatančios atitinkamai išimtinai tik laisvės atėmimo bausmes nuo 8 iki 10 metų (260 straipsnio 2 dalis) ir nuo 10 iki 15 metų (260 straipsnio 3 dalis). Europos valstybių kontekste Lietuvoje nustatytos sankcijos už tokio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymą yra vienos griežčiausių – Lietuva pagal sankcijų minimumo ir maksimumo, taip pat vidurkių dydžius užima trečią vietą⁹. Itin griežtas sankcijas įstatymų leidėjas nustatė greičiausiai atsižvelgęs į dažnai ypač tarptautinėje politinėje erdvėje skambančią būtiną efektyvią „kovą prieš narkotikų nusikaltimus“ ar Jungtinių Tautų konvencijose pabrėžiamą narkotikų itin neigiamą poveikį tiek konkrečiam asmeniui, tiek visai visuomenei: „Narkomanija yra kai kuriems asmenims didelė blogybė, kelianti socialinę ir ekonominę grėsmę žmonijai.“¹⁰ Tačiau Lietuva pasistengė ne tik nustatydamą itin griežtas sankcijas, bet ir poįstatyminių teisės aktų lygmeniu apibrėždamą narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekiu

---

⁹ Europos narkotikų ir priklausomybių stebėsenos centras. Bausmės Europos Sąjungoje už prekybą narkotikais. Ataskaita, 2017. Prieiga per internetą: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/technical-reports/trafficking-penalties_en>.

¹⁰ 1961 m. Bendroji narkotinių medžiagų konvencija // Valstybės žinios, 2001, Nr. 51-1768.

dydžius, nustatančius, koks kiekis turi būti laikomas dideliu ar labai dideliu. Pavyzdžiui, Lietuvoje didelis kanapių kiekis yra daugiau nei 500 g, o labai didelis – daugiau kaip 2,5 kg, didelis heroino kiekis yra daugiau kaip 2 g, o labai didelis – daugiau kaip 10 g, didelis kokaino kiekis yra daugiau kaip 5 g, o labai didelis – daugiau kaip 100 g¹¹. Tuo tarpu Jungtinėje Karalystėje bausmės už šių narkotinių medžiagų platinimą individualizuojamos priklausomai nuo jų kiekio, kuris apibrėžiamas keturiomis kategorijomis, kurių pirma (sunkiausia) apima daugiau kaip 5 kg kokaino ar heroino ir daugiau kaip 200 kg kanapių, o ketvirta (lengviausia) apima iki 100 g kanapių ir 5 g kokaino ar heroino¹². Taigi Lietuvoje ir Jungtinėje Karalystėje¹³ pačios griežčiausios bausmės taikomos už reikšmingai skirtingus neteisėtai disponuojamų narkotinių medžiagų kiekius, o šie skirtumai siekia nuo 80 iki 500 kartų.

Kartu, jau minėta, atsižvelgiant į autoriaus ankstesnio tyrimo metu apibendrintą teismų praktiką dėl narkotinių ar psichotropinių medžiagų kontrabandos, kai skiriant švelnesnes, nei sankcijoje numatyta, bausmes itin dažnai buvo vadovaujamosi teisingumo principu¹⁴, keliami prielaida, kad šis principas gali būti dažnai taikomas ir skiriant švelnesnes, nei sankcijoje nustatyta, bausmes pagal BK 260 straipsnio 2 ir 3 dalis. Šių motyvų vedamas, autorius atliko detalią ir išsamią pastarųjų dvejų metų apylinkių ir apygardų (kaip pirmosios instancijos) bylų analizę.

2018 metais apylinkių teismai išnagrinėjo 41 baudžiamąją bylą, kuriose asmenys buvo kaltinami BK 260 straipsnio 2 dalyje numatyto nusikaltimo padarymu, o apygardų teismai – 70 baudžiamųjų bylų, asmenis kaltinant pagal BK 260 straipsnio 3 dalį¹⁵.

2019 metais apylinkių teismai išnagrinėjo 63 baudžiamąsias bylas, kuriose asmenys buvo kaltinami BK 260 straipsnio 2 dalyje numatyto nusikaltimo padarymu, o apygardų teismai – taip pat 63 baudžiamąsias bylas, asmenis kaltinant pagal BK 260 straipsnio 3 dalį¹⁶.

---

¹¹ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. balandžio 23 d. įsakymu Nr. V-239 (2007 m. gruodžio 14 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) patvirtintos Narkotinių ir psichotropinių medžiagų nedidelio, didelio ir labai didelio kiekio nustatymo rekomendacijos // Valstybės žinios, 2007, Nr. 139-5709.

¹² *Lai G. Drugs, crime and punishment. Proportionality of sentencing for drug offences // Series on Legislative Reform of Drug Policies, 2012, Nr.20. Prieiga per internetą: <[http://filesserver.idpc.net/library/Drugs-crime-and-punishment-Proportionality-of-sentencing%20\(1\).pdf](http://filesserver.idpc.net/library/Drugs-crime-and-punishment-Proportionality-of-sentencing%20(1).pdf)>.*

¹³ Kurioje narkotinių ar psichotropinių medžiagų disponavimo problema ne ką mažesnė nei Lietuvoje.

¹⁴ *Pranka D. Supra note 6.*

¹⁵ Teismų statistikos ataskaitos. Prieiga per internetą: <<https://www.teismai.lt/lt/visuomenei-ir-ziniasklaidai/statistika/4641>>.

¹⁶ Teismų statistikos ataskaitos. Prieiga per internetą: <<https://www.teismai.lt/lt/visuomenei-ir-ziniasklaidai/statistika/4641>>.

Pažymėtina, kad 2018–2019 metais švelnesnė, nei sankcijoje numatyta, bausmė nė karto nebuvo paskirta taikant BK 62 straipsnį¹⁷, kuris pagal šiuo metu aktualią teismų praktiką, norint skirti švelnesnę bausmę, turėtų būti taikomas pirmiau negu BK 54 straipsnio 3 dalis. Tačiau teisingumo principu tiek apylinkių, tiek apygardų teismai vadovavosi ne kartą paskirdami arba švelnesnę bausmės rūšį, arba švelnindami jos dydį.

2018 metais tarp visų apylinkių teismų išnagrinėtų bylų pagal BK 260 straipsnio 2 dalį 16 bylų buvo pritaikyta BK 54 straipsnio 3 dalis, o tai sudaro net 39 procentus bylų; pagal 260 straipsnio 3 dalį tarp visų apygardos teismų išnagrinėtų bylų švelnesnė bausmė buvo paskirta 24 bylose (34,3 procento).

2019 metais tarp visų apylinkių teismų išnagrinėtų bylų pagal BK 260 straipsnio 2 dalį 18 bylų buvo pritaikyta BK 54 straipsnio 3 dalis, o tai sudaro net 28,6 procento bylų; pagal 260 straipsnio 3 dalį tarp visų apygardos teismų išnagrinėtų bylų švelnesnė bausmė buvo paskirta 12 bylų (19 procentų).

Apibendrinus šiuos duomenis matyti, jog teismai, individualizuodami baudžiamąją atsakomybę, gana dažnai skiria švelnesnę bausmę, nei nustatyta nusikaltimo sankcijoje – tokie atvejai sudaro beveik nuo penktadalio iki daugiau kaip trečdalis visų bylų. Suprantama, kad teismui tenka sudėtingas uždavinys – paskirti teisingą bausmę, kuri atitiktų tiek padaryto nusikaltimo pavojingumą, tiek kaltininko asmenybę. Dar labiau šis uždavinys pasunkėja, kai teismas įspraudžiamas į itin siaurus sankcijos rėmus, kuomet bausmę tenka nustatyti vos dvejų metų ribose – tarp 8 ir 10 metų laisvės atėmimo. Baudžiamajame įstatyme gausu nusikalstamų veikų, kurių viršutinė bausmės riba yra panaši, tačiau apatinė kur kas mažesnė. Pavyzdžiui, BK 135 straipsnio 1 dalis numato laisvės atėmimą (nuo 3 mėnesių) iki 10 metų, 2 dalis – nuo 2 iki 12 metų; BK 149 straipsnio 2 dalis numato laisvės atėmimą (nuo 3 mėnesių) iki 10 metų, 3 dalis – nuo 3 iki 12 metų (panašios sankcijos numatytos ir už seksualinį prievartavimą); BK 157 straipsnio 1 dalis numato laisvės atėmimą nuo 3 iki 12 metų, 2 dalis – nuo 5 iki 15 metų; BK 180 straipsnio 3 dalis bei 181 straipsnio 3 dalis numato laisvės atėmimą nuo 3 iki 10 metų; BK 249 straipsnio 1 dalis numato laisvės atėmimą nuo 3 iki 15 metų; 250 straipsnio 2 dalis numato laisvės atėmimą (nuo 3 mėnesių) iki 10 metų. Būtų galima daryti prielaidą, kad įstatymų leidėjas, nustatydamas išimtinai griežtas bausmes už nusikaltimus, susijusius su narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis, siekė tokiu būdu saugoti visuomenę ir įbauginti (atgrasinti) potencialius kaltininkus nuo tokio pobūdžio nusikaltimų darymo. Tačiau ši prielaida neatlaiko kritikos vien peržvelgus

---

¹⁷ Švelnesnės bausmės skyrimas taikant BK 62 straipsnį šioje publikacijoje plačiau neanalizuojamas, nes straipsnio tyrimo objektas – būtent teisingumo principo taikymas skiriant bausmes; kita vertus, BK 62 straipsnio taikymo analizė reikalauja atskiro mokslinio tyrimo.

tame pačiame skyriuje nustatytas sankcijas už panašaus pavojingumo nusikaltimus. Pažymima, kad net ir tame pačiame skyriuje esančių nusikaltimų sankcijų minimalūs dydžiai yra kur kas žemesni nei šiame tyrime nagrinėjamu: BK 261 straipsnis numato laisvės atėmimą nuo 3 iki 12 metų; BK 263 straipsnio 2 dalis numato laisvės atėmimą nuo 3 iki 10 metų, 3 dalis – nuo 5 iki 15 metų; BK 264 straipsnio 2 dalis numato laisvės atėmimą nuo 3 iki 10 metų.

Kitų panašaus pobūdžio nusikaltimų sankcijų lyginamasis dydis ir reikšmė, taikant proporcingumo principą, minima ir užsienio valstybių autorių darbuose. Šis kriterijus ar principas yra laikomas vienu svarbiausių teisėjui nusprendžiant skirti švelnesnę, nei sankcijoje nustatyta, bausmę. Todėl dauguma teisėjų nemato didelės problemos skirti švelnesnę bausmę už nagrinėjamą nusikaltimą, jeigu už jo padarymą numatyta gerokai griežtesnė bausmė nei už panašaus pobūdžio (analogišką) kitą nusikaltimą. Pavyzdžiui, ar galima laikyti proporcinga laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmę už asmens užpuolimą siekiant išžaginti, jeigu už patį išžaginimą nustatyta bausmė – laisvės atėmimas iki 20 metų¹⁸?

Tiek panašaus pobūdžio nusikalstamų veikų sankcijos, tiek ir sankcijos už kitokias nusikalstamas veikas leidžia daryti prielaidą, kad tyrime nagrinėjamos sankcijos yra (galbūt) nepagrįstai griežtos, o tai gali lemti dažną švelnesnės bausmės skyrimą. Todėl siekiant nustatyti, ar teismai pagrįstai gana dažnai taiko BK 54 straipsnio 3 dalį, tikslinga atlikti detalesnę minėtų teismų nuosprendžių turinio analizę. Šios analizės metu bus siekiama įvertinti, kokios nusikalstamą veiką ir kaltininką charakterizuojančios aplinkybės nulėmė švelnesnės bausmės rūšies ar mažesnio dydžio parinkimą, ar tokios aplinkybės iš tiesų buvo pagrįstos.

Štai vienoje byloje kaltinamajam R. M. pagal BK 260 straipsnio 3 dalį buvo paskirta švelnesnė bausmė (3 metai ir 6 mėnesiai laisvės atėmimo). Bausmės skyrimas buvo motyvuotas tuo, kad R. M. buvo tik pasamdytas ir taip įtrauktas į organizuotą grupę nusikaltimų organizatoriaus kaltinamojo P. M. automobiliu pargabenti narkotines medžiagas, kuriomis, parvežus į Lietuvą, toliau disponavo P. M.; R. M. dirba ir augina mažametį (1 metų) vaiką, jo žmona yra neįgali. Todėl jo izoliavimas nuo šeimos ir visuomenės net ir minimaliam sankcijoje numatytam terminui – dešimčiai metų, itin neigiamai paveiktų jo socialinius ryšius bei tolesnes resocializacijos galimybes. Šių išdėstytų aplinkybių visuma rodo mažesnę jo padarytų nusikaltimų ir paties kaltinamojo asmenybės pavojingumą, ir tai yra pagrindas švelninti jo atsakomybę ir kartu iš dalies apsaugoti jo šeimos prigimtinius ir svarbiausius socialinius interesus¹⁹.

---

¹⁸ *Schneider G. S. Supra note 1.*

¹⁹ Šiaulių apygardos teismo 2018 m. sausio 18 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-19-354/2018.

Kitoje baudžiamojoje byloje kaltinamajam pagal BK 260 straipsnio 3 dalį buvo paskirta 3 metų laisvės atėmimo bausmė, nes jis kaltu visiškai prisipažino, ikiteisminio tyrimo metu padėjo ikiteisminio tyrimo pareigūnams, nors I. B. buvo vieną kartą teistas, tačiau bausmę atlikęs, registruotas darbo biržoje, serga sunkia liga²⁰. Dar vienoje baudžiamojoje byloje kaltinamajam pagal BK 260 straipsnio 3 dalį buvo paskirta 1 metų ir 1 metų ir 6 mėnesių laisvės atėmimo bausmė (2 epizodai), motyvuojant tuo, kad jis teisiamas pirmą kartą, anksčiau administracine tvarka nebaustas, jauno amžiaus, turintis psichikos sveikatos sutrikimų²¹.

Kitoje byloje kaltinamajam pagal BK 260 straipsnio 3 dalį buvo paskirta 4 metų laisvės atėmimo bausmė, nes kaltinamasis anksčiau neteistas, tai yra neatlikinėjo realios laisvės atėmimo bausmės, dirba, teigiamai charakterizuojamas, vedęs, turi du mažamečius vaikus, padeda savo tėvams, byloje nėra atsakomybę sunkinančių aplinkybių, teismo nutartimi paskirtas tėvo rūpintoju²². Dar vienoje baudžiamojoje byloje kaltinamajam pagal BK 260 straipsnio 3 dalį buvo paskirta 7 metų laisvės atėmimo bausmė, nes jis charakterizuojamas labai teigiamai, praeityje nebuvo nusikaltęs, yra neteistas, nėra duomenų apie jam paskirtas ar galiojančias administracines nuobaudas, buvęs darbdavys apibūdina itin teigiamai, nustatyta viena atsakomybę lengvinanti aplinkybė (kalte pripažįsta, gailisi)²³.

Laisvės atėmimo bausmės terminas nustatomas trumpesnis ir kitose baudžiamosiose bylose, kai kaltininkai nuteisiami pagal BK 260 straipsnio 2 ar 3 dalis, atsižvelgiant dažniausiai į panašaus pobūdžio aplinkybes, susijusias su kaltinamuoju ar jo padaryta nusikalstama veika. Vis dėlto didesnis dėmesys dažniau skiriamas ne nusikalstamos veikos pavojingumui įvertinti, bet kaltininko asmenybės charakteristikai. Nusikalstamos veikos pavojingumo laipsnis ar pobūdis BK 54 straipsnio 3 dalies kontekste neretai visai nėra analizuojamas, o akcentuojami tam tikri kaltininko asmenybės bruožai: sveikata, šeima, charakteristika, teistumas ar baustumas ir pan. Sutiktina su teisininkų darbuose išsakytomis mintimis, kad „darbo, išlaikytinų vaikų turėjimas, teigiamos darbdavių ir/ar mokslo įstaigų charakteristikos bei neteistumo faktas rodo tik tipinį kaltininko portretą, kuriam 54 straipsnio 3 dalis netaikytina“²⁴. Arba toks taikymas turi būti itin motyvuotas.

---

²⁰ Klaipėdos apygardos teismo 2018 m. sausio 23 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-44-360/2018.

²¹ Vilniaus apygardos teismo 2018 m. sausio 23 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-59-898/2018.

²² Vilniaus apygardos teismo 2018 m. gegužės 24 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-123-190/2018.

²³ Kauno apygardos teismo 2018 m. gegužės 28 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-177-317/2018.

²⁴ *Būdytis G. Supra note 4.*

Aišku, tam tikrose situacijose galima teisėją, priimančią nuosprendį, suprasti, – baudžiamajame įstatyme įtvirtintos sankcijos atrodo gan grėsmingai, o kaltininkas – itin teigiamai, todėl labai griežtos bausmės taikymas neatrodo proporcingas ir teisingas. Todėl tokiais atvejais dar galima pateisinti, kai skiriama reali laisvės atėmimo bausmė, kurios dydis, vietoje sankcijoje nustatyto minimalaus, parenkamas mažesnis – 3–5 metai laisvės atėmimo. Tačiau teismų praktikoje galima rasti ne vieną baudžiamąją bylą, kai vietoje laisvės atėmimo bausmės buvo paskirtos švelnesnės bausmės rūšys. Tokie sprendimai tam tikrais atvejais gali sukelti įvairių diskusijų.

Autorius išanalizavo visas 2018–2019 metais išnagrinėtas baudžiamąsias bylas, kuriose asmenys buvo kaltinami pagal BK 260 straipsnio 2 ir 3 dalis ir kaltininkams buvo paskirta švelnesnė bausmės rūšis. 2018 metais už nusikaltimo, numatyto BK 260 straipsnio 2 dalyje, padarymą švelnesnė bausmės rūšis buvo paskirta penkiose bylose, o 2019 metais – dvejose. Skaičiai panašūs ir skiriant švelnesnes bausmes dėl BK 260 straipsnio 3 dalyje numatyto nusikaltimo padarymo: 2018 metais tokių bylų buvo šešios, o 2019 metais – dvi. Pateiksiu išsamesnį kelių tokių bylų vaizdą.

Štai vienoje iš šių bylų teismas pagal BK 260 straipsnio 3 dalį paskyrė laisvės apribojimą 3 metams, motyvuodamas tik tuo, kad *„kaltinamoji augina 4 metų vaiką, ji pati yra jauno amžiaus, jai 22 metai ir griežta laisvės atėmimo bausmė šiuo atveju neatitiks nei bausmės tikslų, nei visuomenės intereso, jei įmanoma neskirti realios laisvės atėmimo bausmės ir kad vaikas augtų su mama“*²⁵. Viena vertus, teismas aiškiai viršijo BK 48 straipsnyje nustatytą maksimalią laisvės apribojimo bausmės trukmę²⁶, kita vertus, autoriaus manymu, teismo motyvai dėl švelnesnės bausmės parinkimo yra neįtikinami ir silpnoki – vien jaunas amžius ar auginamas mažametis vaikas nėra tos aplinkybės, kurių nustatymas nulemia teisingumo principo taikymą. Toks drastiškas bausmės švelninimas turėtų būti pateisinamas tik išimtiniais atvejais ir tik esant svarbioms aplinkybėms, kurios teismo turėtų būti labai išsamiai aprašomos, jomis grindžiant teisingos bausmės paiešką.

Kitoje byloje teismas pagal BK 260 straipsnio 3 dalį parinko kone pačią švelniausią bausmę – baudą (1000 MGL dydžio). Švelnesnės bausmės paskyrimą teismas motyvavo tuo, kad *„B. D. kalnu prisipažino visiškai, padėjo išaiškinti labai sunkaus nusikaltimo padarymą, nenustatyta jo atsakomybę sunkinančių aplinkybių, nustatytos dvi jo atsakomybę lengvinančios aplinkybės, padarė tyčinius labai sunkų, apysunkį ir nesunkų*

---

²⁵ Vilniaus apygardos teismo 2018 m. gruodžio 20 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-231-654/2018.

²⁶ Pažymima, kad nuosprendis nebuvo skundžiamas ir įsiteisėjo su šia klaida, kuri buvo pastebėta tik probacijos tarnyboje bebaigiant vykdyti bausmę.

nusikaltimus; po nusikaltimų padarymo baigė gydymą nuo priklausomybės narkotinėms medžiagoms reabilitacijos centre, anksčiau neteistas, turi darbą ir šeimą, augina 6 metų vaiką, išlaiko ir prižiūri sergantį tėvą; laisvu nuo darbo laiku dirba savanoriu reabilitacijos centre, kur charakterizuojamas labai gerai. Reali laisvės atėmimo bausmė neigiamai paveiktų B. D. kaip asmenį“²⁷. Šį kartą teismas švelnesnės bausmės skyrimą motyvavo kur kas plačiau, tačiau abejonių kelia pati parinkta bausmės rūšis. Kyla klausimas, kuo vadovaudamasis teismas nustatė baudos dydį, jeigu BK 47 straipsnis apskritai nenumato baudos bausmės dydžio už labai sunkius nusikaltimus.

Dar kitose baudžiamosiose bylose taip pat buvo paskirtos maksimalaus dydžio laisvės apribojimo bausmės, o teismų motyvai apsiribojo tokiais teiginiais: *„kaltinamasis neteistas, sukūręs šeimą, dirba, yra jauno amžiaus, siųstos psichotropinės medžiagos kiekis realiai tesudarė ne daugiau 4 g, psichotropinė medžiaga buvo sulaikyta ir to pasėkoje grėsmė keliančios pasekmės neatsirado“²⁸; „jis teisiamas pirmą kartą, administracine tvarka nebaustas, yra jauno amžiaus, dirbantis, gerai charakterizuojamas, jo nusikalstamų veiksmų apimtis nedidelė, žalingų pasekmių nėra, psichotropines medžiagas siuntė ne piktnaudžiauti psichotropinėmis medžiagomis ir svaigintis, o kaip preparatą nuovargiui įveikti, jų nesiruošė platinti, narkotinių ar psichotropinių medžiagų nevartojo; padarytą nusikalstamą veiką iš dalies lėmė kaltinamojo naivumas – tikėjimas, kad psichotropinė medžiaga Lietuvoje nedraudžiama“²⁹; „nustatyta viena atsakomybę lengvinanti aplinkybė, kaltinamasis anksčiau neteistas, administracinių nuobaudų neturi, dirba, darbovietės charakterizuojamas gerai, padarytos nusikalstamos veikos buvo sąlygotos lengvabūdiško požiūrio į įstatymo saugomas vertybes bei nepakankamo suvokimo, dėl daromų veikų baudžiamumo“³⁰.*

Apibendrinant teismų nuosprendžius, kuriais buvo paskirtos švelnesnės bausmės rūšys už neteisėtą disponavimą labai dideliu narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekiu, pažymėtina, kad iš esmės visi nuosprendžiai nebuvo skundžiami³¹ (jeigu ir buvo, tai dėl kitų nuteistųjų ir kitu pagrindu), todėl, nesant aukštesniųjų teismų žvilgsnio į paskirtų bausmių teisingumą, sudėtinga daryti išvadas dėl teisingumo principo interpretavimo ir taikymo pagrįstumo. Kita vertus, tai yra viena iš

---

²⁷ Klaipėdos apygardos teismo 2018 m. gegužės 21 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-41-174/2018.

²⁸ Kauno apygardos teismo 2018 m. liepos 23 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-199-397/2018.

²⁹ Klaipėdos apygardos teismo 2018 m. liepos 26 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-91-361/2018.

³⁰ Kauno apygardos teismo 2019 m. liepos 31 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-208-594/2019.

³¹ Tokia pati išvada buvo padaryta ir ankstesniame autoriaus tyrime. Plačiau žr.: *Pranka D. Supra note 6.*

priežasčių, kodėl autorius pasirinko analizuoti būtent pirmosios instancijos teismų nuosprendžius, nes iki kasacinės instancijos teismo tokios bylos nukeliauja retai.

Aukštesnės instancijos teismai kiek dažniau nagrinėja skundus dėl BK 54 straipsnio 3 dalies taikymo, kai buvo paskirtos mažesnio dydžio laisvės atėmimo bausmės.

Štai vienoje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – ir LAT) nagrinėtoje baudžiamojoje byloje buvo sprendžiama, ar teisingai pasielgė Lietuvos apeliacinis teismas, panaikinęs apygardos teismo paskirtą bausmę taikant BK 54 straipsnio 3 dalį. Vilniaus apygardos teismo 2019 m. balandžio 2 d. nuosprendžiu V. R. nuteistas pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 25 straipsnio 3 dalį, 260 straipsnio 3 dalį, pritaikius BK 54 straipsnio 3 dalį, laisvės atėmimu trejiems metams šešiams mėnesiams, bausmę paskiriant atlikti pataisos namuose. Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. liepos 19 d. nuosprendžiu panaikinta Vilniaus apygardos teismo 2019 m. balandžio 2 d. nuosprendžio dalis, kuria V. R. pagal BK 260 straipsnio 3 dalį, pritaikius BK 54 straipsnio 3 dalį, paskirta laisvės atėmimo bausmė trejiems metams šešiams mėnesiams, ir V. R. pagal BK 260 straipsnio 3 dalį paskirta laisvės atėmimo bausmė dešimčiai metų, ją paskiriant atlikti pataisos namuose.

Kasacinis teismas, aiškindamas teisingos bausmės sampratą, pažymėjo, kad *„BK 54 straipsnio 3 dalis nustato, kad jeigu straipsnio sankcijoje nustatytos bausmės paskyrimas aiškiai prieštarautų teisingumo principui, teismas, vadovaudamasis bausmės paskirtimi, gali motyvuotai paskirti švelnesnę bausmę. Šis bausmės švelninimo pagrindas sietinas su aplinkybių, apibūdinančių nusikalstamos veikos pavojingumą ir šią veiką padariusį asmenį, visumos vertinimu bei išvada, kad bendros bausmės skyrimo taisyklės nėra pakankamos teisingumo principui įgyvendinti ir teisingai bausmei paskirti. Pagal teismų praktiką teismas, švelnindamas bausmę BK 54 straipsnio 3 dalies pagrindu, taip pat turi nurodyti, kokios yra išimtinės aplinkybės, rodančios, kad straipsnio sankcijoje nustatytos bausmės paskyrimas asmeniui už nusikalstamos veikos padarymą aiškiai prieštarautų teisingumo principui. <...> Įvertinus nusikalstamos veikos pavojingumą (V. R. padarė labai sunkų nusikaltimą su bendrininkų grupe, narkotinių medžiagų platinimui dėl bendrininkų sulaikymo buvo užkirstas kelias), nuteistojo asmenybės pavojingumą (V. R. buvo teistas Lietuvoje, teistumas išnykęs), virš dešimt metų gyvena kartu su šeima Ispanijoje), taip pat diferencijuotai atsižvelgus į jo kaip bendrininko vaidmenį (BK 58 straipsnio 2 dalis) (nusikalstamos veikos organizatorius buvo kitas asmuo, V. R. nusikalstamos veikos mechanizme atliko vieną iš veiksmų – už iš bendrininkų gautus pinigus įgijo 5412,71 g kanapių (antžeminių dalių) ir perdavė jas nusikalstamos veikos organizatoriui; kiti šios veikos bendrininkai buvo pripažinti veikę*

pavojingesne bendrininkavimo forma – organizuota grupė; kitiems šios nusikalstamos veikos bendrininkams buvo inkriminuota ir narkotinių medžiagų kontrabanda ³²), pirmosios instancijos teismo išvada dėl BK 54 straipsnio 3 dalies taikymo V. R. pripažįstama pagrįsta. Pirmosios instancijos teismas pagrįstai nurodė, kad bylos aplinkybių visuma nepašalina V. R. padarytų veikų pavojingumo, nesumažina jo kaltės, tačiau bausmės, nurodytos straipsnio sankcijoje už padarytą veiką, paskyrimas jam šiuo atveju aiškiai prieštarautų teisingumo principui ir bausmės paskirčiai.³³

Taigi šiuo atveju kasacinio teismo sprendimą skirti švelnesnę, nei sankcijoje nustatyta, laisvės atėmimo bausmę iš esmės lėmė kitiems bendrininkams dėl to paties nusikaltimo (-ų) paskirta bausmė, kartu aptariant ir kitas teisingos bausmės skyrimui reikšmingas aplinkybes.

Nepaisant to, kad ši nutartis buvo priimta visai neseniai, tačiau kasacinis teismas joje vis dar pabrėžia išimtinių aplinkybių nustatymo būtinumą. Tokią LAT poziciją dar 2016 metais kritikavo R. Drakšas: „Baudžiamajame įstatyme *expressis verbis* nėra nustatyta jokių „išimtinių aplinkybių“, todėl galima teigti, kad šis neaiškus ir labai ginčytinas institutas yra Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kūrinys. Šis teismas įvedė naują teisinę kategoriją, turinčią lemiamą reikšmę bausmės skyrimui, bet jos nėra numatyta baudžiamajame įstatyme. Manytina, kad tokia padėtis prieštarauja tiek baudžiamosios teisės principams, tiek Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijai, tiek Lietuvos Respublikos Konstitucijai.“³⁴

Sutiktina su tokia R. Drakšo pozicija ne tik dėl to, kad išimtinių aplinkybių sąvokos nėra baudžiamajame įstatyme. Išimtinės aplinkybės paprastai neminimos ir užsienio valstybių teisės aktuose, taip pat ir užsienio teisės mokslininkų darbuose. Kitų valstybių teisininkai teisingumo principą tapatina su proporcingumo principu, kurio turinys siejamas ne su išimtinėmis aplinkybėmis, bet nusikaltimo pavojingumu³⁵ ar nusikaltusio asmens charakteristika. Tarp aplinkybių, apibūdinančių kaltininką ir jo padarytą nusikaltimą, teismas nėra įpareigotas ieškoti kažko išskirtinio, unikalaus ar neįprasto.

Įdomu ir tai, kad net ir to paties kasacinio teismo praktika nėra nuosekli savo išaiškinimuose – aukščiau minėtoje nutartyje LAT vis dar reikalauja išimtinių aplinkybių nustatymo, tačiau kartu kitose nutartyse lyg ir sutinka su tuo, kad išimtinės aplinkybės nėra privalomas teisingumo principo atributas. Rekomendacija teismams nuosprendžiuose nurodyti išimtinės aplinkybes, dėl kurių BK straipsnio sankcijoje nustatytos

---

³² Vienam iš bendrininkų paskirta švelnesnė, nei sankcijoje nustatyta, laisvės atėmimo bausmė – tai buvo vienas iš esminių kasacinio skundo argumentų (autoriaus pastaba).

³³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. kovo 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-49-976/2020.

³⁴ Drakšas R. *Supra note 3*.

³⁵ Bagaric M. *Supra note 5*.

bausmės paskyrimas asmeniui už nusikalstamos veikos padarymą aiškiai prieštarautų teisingumo principui, buvo suformuluota Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2003 m. birželio 20 d. nutarimo Nr. 40 „Dėl teismų praktikos taikant Baudžiamojo proceso kodekso normas, reglamentuojančias nuosprendžio surašymą“ 3.1.13 punkte ir ne kartą pakartota vėlesnėse Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyse. Tačiau minėtos rekomendacijos nereikia suprasti kaip reikalavimo nustatyti kažkokias ypatingas aplinkybes, nes BK 54 straipsnio 3 dalies taikymas susijęs su aplinkybių, apibūdinančių nusikalstamos veikos pavojingumą ir šią veiką padariusį asmenį, visumos vertinimu. Bausmės teisingumas neatskiriama susijęs ir su kitu pamatiniu baudžiamosios teisės principu, glaudžiai susijusiu su bausmės paskirtimi – bausmės individualizavimu. Todėl tais atvejais, kai straipsnio sankcijoje numatytos bausmės paskyrimas aiškiai prieštarautų teisingumo principui, teismas turi teisę paskirti švelnesnę, negu įstatymo sankcijoje numatyta, bausmę³⁶. BK 54 straipsnio 3 dalies nuostatos nereikalauja nustatyti tam tikrų ypatingų, neįprastų aplinkybių, šis bausmės švelninimo pagrindas, kaip minėta, sietinas su aplinkybių, apibūdinančių nusikalstamos veikos pavojingumą ir šią veiką padariusį asmenį, visumos vertinimu bei išvada, kad bendros bausmės skyrimo taisyklės nėra pakankamos teisingumo principui įgyvendinti ir teisingai bausmei paskirti³⁷. Autoriaus nuomone, šia linkme pasukusi teismų praktika yra pagrįsta ir leidžianti teismui įvertinti visas teisingos bausmės skyrimui reikšmingas aplinkybes, neverčiant teisėjo ieškoti kažko ypatingo ir neįprasto, neretai bandant įprastas aplinkybes „pritempti“ prie išimtinių arba tiesiog net jų ir neieškant.

Be abejonų, teismas turi galimybę taikydamas BK 54 straipsnio 3 dalį skirti ne tik švelnesnę, nei sankcijoje nustatyta, bausmės dydį, bet ir rūšį, o tai ir buvo padaryta pacituotuose teismų nuosprendžiuose. Tačiau tokiais atvejais, ypač tada, kai parenkama viena iš pačių švelniausių bausmių rūšių (kaip minėta aukščiau – bauda), teismas privalo nurodyti: pirma, dėl kokių priežasčių nėra teisinga sumažinti minimalų sankcijoje nustatytą laisvės atėmimo bausmės dydį; antra, kodėl būtina paskirti konkrečią švelnesnę bausmės rūšį, motyvuotai atmetant visas baudžiamajame įstatyme esančias ir už šią bausmę griežtesnes bausmės rūšis; trečia, argumentuotai parinkti švelnesnės bausmės dydį. Kaip teisingai pastebi R. Drakšas: suvokdamas teisingumo principo turinį ir šį savo suvokimą išreikšdamas nuosprendyje ar nutartyje, teismas nėra atleidžiamas nuo pareigos aiškiai argumentuoti savo poziciją ir ją pagrįsti tiek teisiniais, tiek loginiais argumentais. Kai teisingumo principas įgyvendinamas taikant baudžiamąją atsakomybę,

---

³⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. vasario 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-24-689/2019.

³⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-436-489/2016.

teisės taikytojas privalo ne abstrakčiai (filosofiškai) suvokti teisingumą, bet reaguodamas į padarytą nusikalstamą veiką teisingai interpretuoti baudžiamojo įstatymo nuostatų visumą, jų turinį³⁸.

Taip pat abejonių kelia ir tai, kad teismai dažnai pernelyg sureikšmina kaltininko asmenybės charakteristiką, o švelnesnės bausmės skyrimo motyvuose pasigendama platesnio ir gilesnio konkrečios nusikalstamos veikos pavojingumo pobūdžio ir laipsnio analizės, nors, pagal BK 54 straipsnio 2 dalį, šios aplinkybės nurodomos vienos iš pirmųjų, į kurias reikia atsižvelgti skiriant bausmę. Neretai per daug dėmesio teikiant kaltininko asmens savybių ar elgesio nagrinėjimui, net ir taikant teisingumo principą, parenkama netinkama bausmės rūšis.

Štai vienoje iš baudžiamųjų bylų kilo ginčas dėl to, kokios rūšies bausmę reikėtų paskirti nuteistiesiems pagal BK 260 straipsnio 3 dalį. Pirmosios instancijos teismas M. S. ir V. G. atitinkamai už BK 25 straipsnio 2 dalyje, 199 straipsnio 2 dalyje, 25 straipsnio 2 dalyje, 260 straipsnio 3 dalyje numatytas nusikalstamas veikas, taikydamas BK 54 straipsnio 3 dalį, paskyrė galutines bausmes – laisvės apribojimą dvejimėms metams. Apeliacinės instancijos teismas pritarė pirmosios instancijos teismo išvadoms dėl BK 54 straipsnio 3 dalies taikymo, tačiau paskyrė griežtesnes savo rūšimi ir dydžiu, bet mažesnes nei BK straipsnių sankcijose už padarytas nusikalstamas veikas numatytas laisvės atėmimo bausmes. Kasacinis teismas, spręsdamas šį ginčą, pažymėjo, kad apeliacinės instancijos teismas papildomai atkreipė dėmesį į aplinkybes, susijusias su M. S. ir V. G. padarytų nusikalstamų veikų pavojingumu: nuteistieji padarė po vieną labai sunkų ir sunkų nusikaltimus, už kuriuos numatytos tik itin griežtos realios laisvės atėmimo bausmės, tačiau jų bendrais veiksmais kontrabandos būdu į Lietuvą atgabentas labai didelis kiekis narkotinių medžiagų galutinio adresato nepasiekė, nustatyta, kad šios nusikalstamos veikos kitiems asmenims realių neigiamų pasekmių nesukėlė. Šios aplinkybės pagrįstai pripažintos reikšmingomis, atskleidžiant M. S. ir V. G. padarytų nusikalstamų veikų pavojingumą, o tai ir yra viena iš sąlygų išvadai dėl paskirtos bausmės neatitikties teisingumo principui padaryti³⁹. Taigi šiuo atveju, tinkamai neįvertinęs padarytų nusikaltimų pavojingumo, pirmosios instancijos teismas paskyrė per švelnią bausmės rūšį.

Kitoje baudžiamojoje byloje kasacinis teismas, pritardamas Lietuvos apeliacinio teismo pozicijai, atkreipė dėmesį, kad pirmosios instancijos teismas netinkamai taikė 54 straipsnio 3 dalį, išskirtinį dėmesį skyrė V. N. asmenybei ir jo šeiminėms aplinkybėms, o padarytų nusikalstamų veikų ir šio kaltininko vaidmens pavojingumą sumenkino, dėl to paskyrė nuteistajam V. N. neteisingą, per švelnią bausmę (šešerius metus laisvės

---

³⁸ *Drakšas R. Supra note 3.*

³⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-436-489/2016.

atėmimo). Palikdamas apeliacinės instancijos paskirtą dešimties metų laisvės atėmimo bausmę kasacinis teismas pažymėjo, kad „V. N. ne tik disponavo labai dideliu narkotinių medžiagų kiekiu, bet ir bendrininkavo vykdant tokio kiekio kvaishalų kontrabandą, parengė šią nusikalstamą veiką ir jai vadovavo, į nusikalstamą veiklą įtraukė kitą asmenį, taigi atliko pagrindinį organizatoriaus vaidmenį, nuteistasis disponavo itin dideliu narkotinių medžiagų kiekiu, kuris siekė beveik 289 kg ir 2315 kartų viršijo nustatyto labai didelio kiekio ribą (125 g). Tai, kad V. N. anksčiau nedisponavo narkotinėmis medžiagomis, taip pat nėra pagrindas spręsti apie mažesnę nusikaltimo pavojingumą.“⁴⁰

Pateikti pavyzdžiai iš teismų praktikos rodo, kad pirmosios instancijos teismai yra linkę pernelyg švelninti skiriamas bausmes vadovaudamiesi teisingumo principu. Autoriaus praktinė profesinė patirtis leidžia spręsti, kad tokių sprendimų priežastis gali būti neretai ilgai trunkantis žodinis bylos nagrinėjimas⁴¹ teismo posėdžiuose, kurių metu teisėjas pakankamai gerai „susipažįsta“ ir susidaro nuomonę apie kaltinamąjį, jo požiūrį į gyvenimą, padarytą nusikalstamą veiką, savo elgesio vertinimą, kaltinamojo aktyvią atgailą, rodomas emocijas ir kitas aplinkybes. Tenka pripažinti, kad tokiu būdu teisėjas susikuria vienokį ar kitokį įspūdį apie kaltininką ir šis įspūdis kai kuriais atvejais gali turėti įtakos priimant sprendimą dėl bausmės (švelnesnės) paskyrimo, kartu tinkamai ar pakankamai neįvertinant padarytos nusikalstamos veikos pavojingumo, kartais net jį sumenkinant⁴². Todėl susidarius itin teigiamam įspūdžiui apie kaltininką, o kartu ir byloje esant tokią nuomonę patvirtinantiems dokumentams, teisėjas gali nuspręsti skirti (per) švelnią bausmės rūšį ar dydį. Kaip matome iš pateiktų pavyzdžių, kai kuriais atvejais tokie sprendimai aukštesnės instancijos teismo yra pagrįstai keičiami.

Kita vertus, ieškojimas būdų, kaip paskirti švelnesnę, nei sankcijoje nustatyta, bausmę yra visiškai suprantamas, atsižvelgiant į sankcijų griežtumą, kuris iki minimumo sumažina teismo galimybes kiekvienu atveju individualizuoti bausmę. Net ir tas pats nusikaltimas – neteisėtas disponavimas dideliu ar labai dideliu narkotinių medžiagų kiekiu kiekvienąkart būna padaromas visiškai skirtingų asmenų ir vis kitokiomis aplinkybėmis. Užsienio valstybių mokslininkai taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad tokiais atvejais būtina tinkamai individualizuoti baudžiamąją

---

⁴⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2018 m. gruodžio 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-377-489/2018.

⁴¹ Čia kalbama ne apie bausmės švelninimą dėl pernelyg ilgus baudžiamojo proceso trukmės – šio klausimo autorius tyrime nenagrinėja, nes dėl to teismų praktikoje didesnių problemų nekyla.

⁴² „<...> o padarytų nusikalstamų veikų ir šio kaltininko vaidmens pavojingumą sumenkino, nepagrįstai konstatavo, kad padarytos veikos pavojingumas yra gerokai mažesnis <...>“ – Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2018 m. gruodžio 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-377-489/2018.

atsakomybę. Proporcingos bausmės skyrimas reiškia skirtingą bausmę priklausomai nuo turėtų narkotinių medžiagų tipo ar atliktų veiksmų pobūdžio, taip pat kaltininko tikslų ir motyvacijos. Todėl skirtingos bausmės turėtų sulaukti organizuoti narkotikų prekeiviai, smulkūs narkotikų platintojai, nuo narkotikų priklausomi asmenys ir retkarčiais narkotikus vartojantys asmenys. Neretai žemo lygio narkotikų prekeiviai yra baudžiami griežčiau negu pavojingesnius nusikaltimus (tokius kaip nužudymas ar išžaginimas) padarę asmenys. Todėl pastaraisiais metais Brazilijos, Argentinos, Jungtinės Karalystės, Pietų Afrikos ir Naujosios Zelandijos vyriausybės inicijavo įstatymų pakeitimų projektus, susijusius su proporcingumo principo taikymu narkotikų nusikaltimams⁴³. Kiti užsienio valstybių autoriai irgi pritaria bausmių visame baudžiamajame įstatyme suderinamumo idėjai, pažymėdami, kad bausmės už narkotikų nusikaltimus ir kitus nusikaltimus žymiai skiriasi, todėl nederėtų nustatyti privalomų bausmių minimalius dydžius, o reikėtų palikti tik šių bausmių maksimumus. Taip pat atkreipiamas dėmesys ir į jau minėtą mintį, jog, laikantis proporcingumo principo reikalavimo, griežčiausiomis bausmėmis pirmiausia turėtų būti baudžiami nusikalstamų grupuočių, užsiimančių narkotikų platinimu, organizatoriai, nes būtent jie atlieka pagrindinius veiksmus narkotinių medžiagų judėjime, daro didžiausią žalą visuomenei, kontroliuoja kitus narkotikus platinančius asmenis, gauna didžiausią pelną ir neretai naudoja prievartą ar korupcinius ryšius. O pirmą kartą nusikaltę narkotikų vežėjai („mulai“), moterys, auginančios mažamečius vaikus, asmenys, kurie nedalyvauja organizuotame narkotinių medžiagų tiekime, turėtų būti baudžiami švelniau⁴⁴.

Autoriaus nuomone, dėl šiuo metu galiojančiame baudžiamajame įstatyme įtvirtintų minimalių bausmių dydžių už BK 260 straipsnio 2 ar 3 dalyje numatytų nusikaltimų padarymą teismai pernelyg dažnai taiko BK 54 straipsnio 3 dalį, skirdami švelnesnes, nei sankcijoje nustatyta, bausmes. Kai kuriais atvejais tokie sprendimai aukštesnės instancijos teismo yra keičiami, tačiau didžiojoje dalyje lieka galioti, o tai reiškia, jog diskusija dėl BK apibrėžtų sankcijų yra būtina. Įvertinus kitų, panašaus ir skirtingo pobūdžio, nusikalstamų veikų sankcijas, nustatytas Lietuvos baudžiamajame įstatyme, galima daryti išvadą, kad tik BK 260 straipsnio 2 ir 3 dalys išsiskiria itin aukštais minimaliais sankcijų dydžiais, tai itin suvaržo teismo diskrecijos teisę įvertinti visas reikšmingas aplinkybes ir paskirti teisingą bausmę. Vargu ar būtų teisinga laisvės atėmimo bausmė nuo 8 iki 10 metų pirmą kartą teisiamam studentui, kuris parsisiuntė 3 g

---

⁴³ *Lai G. Supra note 12.*

⁴⁴ Proportionality of sentencing for drug offences // IDPC Drug Policy Guide. Prieiga per internetą:

http://fileserver.idpc.net/library/IDPC-guide-3-EN/IDPC-drug-policy-guide_3-edition_Chapter-3.3.pdf.

heroino, siekdamas vakarėlio metu su drauge pasilinksinti, ir penktą kartą teisiama organizuotos grupės vadeivai, tokį patį kiekį heroino išplatinusiam Vilniaus mieste. Tokiam bausmių individualizavimo modeliui pritaria ir minėti užsienio šalių mokslininkai. Akivaizdu, kad bausmių mažinimas už neteisėtą disponavimą narkotinėmis medžiagomis dideliais kiekiais nėra politiškai populiarus klausimas, ypač kai pastaruoju metu kriminalizuojamas net ir nedidelio kiekio narkotinių ar psichotropinių medžiagų turėjimas. Tačiau įvertinus visus autoriaus pateiktus argumentus, kartu siekiant teismams suteikti pakankamai įrankių paskirti teisingą bausmę, siūlytina diskutuoti dėl BK 260 straipsnio 2 ir 3 dalių sankcijų minimalių dydžių peržiūrėjimo ir mažinimo.

II. BK 54 STRAIPSNIO 3 DALIES TAIKYMAS ATIDEDANT PASKIRTOSIOS BAUSMĖS VYKDYMĄ AR MAŽINANT BAUSMĘ VIENU TREČDALIU

Tarp Lietuvos⁴⁵ baudžiamosios teisės mokslininkų neretai kyla diskusija dėl galimybės kartu taikyti BK 54 straipsnio 3 dalį, skiriant švelnesnę, nei sankcijoje nustatyta, bausmę, o tuomet dar pritaikyti ir BK 75 ar 92 straipsnį. Pavyzdžiui, G. Švedo nuomone, to nedaryti pagal galiojantį baudžiamąjį įstatymą negalima: pagal BK 54 straipsnio 3 dalį, teismui suteikta teisė, „jeigu straipsnio sankcijoje numatytos bausmės paskyrimas aiškiai prieštarautų teisingumo principui“, vadovaujantis bausmės paskirtimi motyvuotai paskirti bet kurią švelnesnę bausmę, bet ši taisyklė nesuteikia teismui teisės taikyti bausmės vykdymo atidėjimo. Toks teisinis reglamentavimas parodo tam tikrą BK 54 straipsnio 3 dalies ir 75 bei 92 straipsnių nesuderinamumą, – teismui įstatymų leidėjas suteikia plačiausią diskrecinę teisę parinkti bausmę ir jos dydį, bet ši teisė neapima galimybės atidėti laisvės atėmimo bausmės vykdymo. Atsižvelgdamas į tai, G. Švedas siūlo tikslinti esamą teisinį reguliavimą papildant BK 54 straipsnio 3 dalį nuostata, kad teismas gali ne tik „paskirti švelnesnę bausmę“, bet ir atidėti paskirtosios laisvės atėmimo bausmės vykdymą⁴⁶. Platesnio pobūdžio diskusijų šiuo klausimu teisės literatūroje nepavyko rasti, todėl tikslinga šią problemą išanalizuoti išsamiau.

Nagrinėjant galiojantį BK 75 straipsnį matyti, kad, kalbant apie tyčinius nusikaltimus (nes autoriaus nagrinėjami nusikaltimai yra tyčiniai), laisvės atėmimo bausmės vykdymą galima atidėti tik paskyrus bausmę už apysunkį nusikaltimą ne daugiau kaip ketveriems metams, tačiau, pagal BK, galiojusį iki 2017 m. spalio 6 d., atidėti bausmę buvo galima ir už sunkaus nusikaltimo padarymą. Kadangi šiuo metu teismuose vis dar nagrinėjamos baudžiamosios bylos, kuriose kaltininkai kaltinami padarę nusikaltimus iki

⁴⁵ Autoriui nežinoma, kad panašių problemų būtų kitose užsienio valstybėse.

⁴⁶ Švedas G. *ir kt.* Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso bendrosios dalies vientisumo ir naujovių (su)derinimo iššūkiai. Monografija. Vilnius: VU leidykla, 2017, p. 189.

2017 m. spalio 6 d., todėl šios redakcijos BK 75 straipsnio taikymas tebėra aktualus iki šiol. Nors nagrinėjamiems nusikaltimams nėra aktualu⁴⁷, tačiau kadangi teisingumo principas turėtų būti taikomas vienodai dėl visų baudžiamajame įstatyme įtvirtintų nusikalstamų veikų, tikslinga išnagrinėti ir nuo 2020 m. liepos 1 d. įsigaliojusį BK 75 straipsnį, pagal kurį iš dalies atidėti laisvės atėmimo bausmę galima ir padarius sunkius nusikaltimus (su tam tikromis išimtimis). Kitaip tariant, šiuo metu skiriant laisvės atėmimo bausmę už sunkius nusikaltimus galima atidėti jos vykdymą, jeigu nusikaltimas buvo padarytas iki 2017 m. spalio 6 d. arba nuo 2020 m. liepos 1 d. ir paskirta bausmė ne daugiau kaip ketveri metai laisvės atėmimo.

Tokiu atveju, matyt, reikia išskirti dvi galimas bausmės skyrimo taikant teisingumo principą situacijas. Pirma iš jų būtų, kai teismas, vadovaudamasis BK 54 straipsnio 3 dalimi, paskiria mažesnę nei ketveri metai laisvės atėmimo bausmę, nors minimalus sankcijos dydis didesnis nei ketveri metai. Tokiu atveju atsiranda formali galimybė taikyti BK 75 straipsnį. Antra situacija būtų, kai, vadovaujantis BK 54 straipsnio 3 dalimi, paskiriama mažesnė nei ketverių metų laisvės atėmimo bausmė, padarius labai sunkų nusikaltimą, arba paskiriama didesnė nei ketverių metų laisvės atėmimo bausmė, padarius bet kokio sunkumo nusikaltimą. Tokiu atveju BK 75 straipsnis vis tiek neleidžia taikyti bausmės vykdymo atidėjimo.

Autoriaus išanalizuota 2018–2020 metų teismų praktika leidžia spręsti, kad teismai yra nuoseklūs – nepavyko rasti atveju, kad taikant 54 straipsnio 3 dalį ir nuteisus kaltininką pagal BK 260 straipsnio 3 dalį mažesne nei ketverių metų laisvės atėmimo bausme arba paskyrus didesnę nei ketverių metų laisvės atėmimo bausmę, nuteisiant pagal BK 260 straipsnio 2 dalį, būtų taikytas BK 75 straipsnis. Priešingai, skirtingų instancijų teismai, netenkindami nuteistųjų skundų, kuriais buvo siekiama atidėti paskirtos bausmės vykdymą, pažymi, kad „BK 75 straipsnyje nėra numatyta galimybės atidėti vykdyti bausmę, paskirtą už labai sunkų nusikaltimą, todėl nuteistojo apeliaciniame skunde išdėstytas prašymas atidėti laisvės atėmimo bausmės vykdymą negali būti patenkintas“⁴⁸; arba „nuteistoji R. V. skundžiamu nuosprendžiu nuteista galutine subendrinta 4 metų 3 mėnesių laisvės atėmimo bausme už tyčinių nusikaltimų padarymą, kas reiškia, kad šiuo atveju nėra formalių baudžiamajame įstatyme nustatytų

---

⁴⁷ Nes už XXXVII skyriuje numatytų sunkių nusikaltimų padarymą galimybės atidėti bausmės vykdymą nėra ir nuo 2020 m. liepos 1 d.

⁴⁸ Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų 2020 m. kovo 12 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-161-453/2020.

*sąlygų, kurių pagrindu R. V. būtų galima taikyti BK 75 straipsnio nuostatas ir atidėti baismės vykdymą*⁴⁹.

Kiek kitokia situacija yra tada, kai vadovaujantis teisingumo principu paskiriama švelnesnė, nei sankcijoje nustatyta, tačiau ketverių metų arba mažesnė laisvės atėmimo baismė. Tokių atvejų teismų praktikoje yra gana daug, ir ginčų dėl formalios teisės atidėti baismės vykdymą tokiu būdu nėra. Dažniausiai ginčijamas tik sprendimas taikyti arba netaikyti BK 75 straipsnį dėl materialiuųjų pagrindų (sprendžiant, ar yra pagrindas manyti, kad baismės tikslai bus pasiekti atidėjus baismės vykdymą)⁵⁰.

Taigi abi situacijos panašios tuo, kad buvo taikoma BK 54 straipsnio 3 dalis, tačiau skirtingos dėl sprendimo taikyti BK 75 straipsnį. Autorius pagrįsta laiko teismų praktiką, kai net ir žymiai sumažinus minimalų sankcijoje nustatytą baismės dydį, dar kartą galima švelninti kaltininko padėtį ir atidėti baismės vykdymą. Tai leidžia daryti BK 75 straipsnis, o teisėjui manant, kad būtent laisvės atėmimo baismės atidėjimas gali būti geriausia priemonė pasiekti baismės tikslus, tokį sprendimą priimti galima.

G. Švedo nuomone, kasacinio teismo jurisprudencijoje situacija dėl BK 54 straipsnio 3 dalies ir 62 straipsnio taikymo buvo išspręsta pagrįstai pabrėžus, kad BK 54 straipsnio 3 dalyje numatyta baismės skyrimo taisyklė gali būti taikoma tada, kai nėra pagrindo paskirti švelnesnę, negu įstatymo numatyta, baismę pagal BK 62 straipsnį. Todėl G. Švedas buvo linkęs prognozuoti, kad identišškai bus sprendžiamos ir šiame tyrime nagrinėjamos situacijos, uždraudžiant BK 54 straipsnio 3 dalyje numatytą taisyklę taikyti kartu su baismių skyrimo taisyklėmis, numatytomis 2000 m. BK 64(1) ir 75 straipsniuose. Todėl svarstyтина galimybė 54 straipsnio 3 dalį papildyti nuostata, kad teismas gali ne tik „paskirti švelnesnę baismę“, bet ir atidėti paskirtosios laisvės atėmimo baismės vykdymą⁵¹.

Viena vertus, galima sutikti, kad 54 straipsnio 3 dalis, apibrėžiant ją tik kaip teisę paskirti švelnesnę baismę, aiškinant gramatiškai ir semantiškai, galėtų būti suprantama tik kaip teisė švelninti baismės rūšį ar dydį. Todėl geriausias būdas išspręsti šią problemą – keisti BK 54 straipsnio 3 dalį. Tačiau, kita vertus, teismai nuėjo tuo keliu, jog pakankamai sumažinę baismės dydį už atitinkamos kategorijos nusikaltimą, esant formalioms atidėjimo sąlygoms, baismės vykdymą

---

⁴⁹ Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų 2018 m. spalio 5 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-244-487/2018.

⁵⁰ Marijampolės apylinkės teismo Vilkaviškio rūmų 2019 m. gruodžio 5 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-497-831/2019; Panevėžio apylinkės teismo Panevėžio rūmų 2018 m. gegužės 24 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-108-830/2018; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 29 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-449-942/2016.

⁵¹ Švedas G. *Supra note 45*.

atideda. Taigi pagrindinis klausimas – ar galima laisvės atėmimo bausmės vykdymą atidėti, kai bausmė buvo paskirta už labai sunkų (ar tam tikrais atvejais sunkų) nusikaltimą ar kai paskirta bausmė viršija 4 metus laisvės atėmimo – lieka mokslo diskusijų (ar galbūt naujos teismų praktikos) objektu.

Akivaizdu, kad BK 75 straipsnis tai daryti draudžia ir tuo galbūt pagrįstai yra vadovaujamas. Tačiau BK bendrosios ar specialiosios dalies nuostatos taip pat draudžia skirti švelnesnę bausmės rūšį, kai tokios bausmės nėra sankcijoje, arba nustatyti mažesnę bausmės dydį, nei leidžia baudžiamasis įstatymas. Bausmės skyrimą reguliuoja baudžiamojo įstatymo VIII skyrius, o bausmės vykdymo atidėjimą – X, todėl galbūt skirtinguose skyriuose esantys BK institutai gali būti kliūtimi taikyti juos vienu metu? Juk BK 54 straipsnio 3 dalis kalba apie teisingos bausmės paskyrimą, todėl skiriant teisingą bausmę galima vadovautis tik šiame skyriuje esančiomis nuostatomis. Tokia priežastis neatrodytų logiška ir pagrįsta.

Baudžiamasis įstatymas yra vientisas teisės aktas, todėl daugelis jo nuostatų, esančių skirtinguose skyriuose ar skirsniuose, neretai taikomos sistemiškai ir vienu metu. BK esančios visos teisės normos tarpusavyje susietos ir sudaro visumą – bendrą sistemą (BK 1 straipsnio 1 dalis). Tai reiškia, kad visos jo dalys, skyriai ir straipsniai turi sudaryti nuoseklią sistemą ir tarpusavyje derėti. Bausmių rūšys ir jų dydžiai taip pat įtvirtinti ne BK VIII skyriuje, o taikant BK 54 straipsnio 3 dalį paprastai reikia žinoti, kuri bausmės rūšis yra švelnesnė ar kokie yra švelnesnių bausmių dydžiai. Be to, net ir BK 54 straipsnio 3 dalyje yra tiesioginė nuoroda į bausmės paskirtį, kuri įtvirtinta BK VII skyriaus 41 straipsnyje. Todėl išvada, kad įstatymo teiginys „paskirti švelnesnę bausmę“ neleidžia atidėti paskirtos bausmės vykdymo, nėra pagrįsta.

Net ir tame pačiame BK 75 straipsnyje yra nuoroda į BK VII skyrių: „Bausmės vykdymas gali būti atidėtas, jeigu teismas nusprendžia, kad yra pakankamas pagrindas manyti, kad bausmės tikslai bus pasiekti be realaus bausmės atlikimo.“ O šie bausmės tikslai vardijami būtent jau minėto BK 41 straipsnio 2 dalyje. Galiausiai gana gausioje teismų praktikoje dėl BK 75 straipsnio paprastai teigiama, kad „teismui sprendžiant bausmės vykdymo atidėjimo klausimą, turi būti vertinamos visos bylos aplinkybės, susijusios ir su padaryta nusikalstama veika, ir su nuteistojo asmenybe, t. y. nusikalstamos veikos pavojingumo pobūdis, laipsnis, nuteistojo asmenybės teigiamos ir neigiamos savybės, jo elgesys šeimoje ir visuomenėje, polinkiai, nusikalstamos veikos padarymo priežastys, elgesys po nusikalstamos veikos padarymo (ar jis supranta padarytų nusikalstamų veikų pavojingumą ir kritiškai vertina savo elgesį, pripažįsta kaltę, neneigė jos ir ikiteisminio tyrimo metu, nesistengė išvengti atsakomybės, savo elgesiu po nusikalstamos veikos padarymo siekė įrodyti, jog ateityje nedarys kitų

veikų). Šie ir kiti duomenys turi sudaryti prielaidas išvadai, kad nuteistojo resocializacija galima be realaus laisvės atėmimo, kad pakanka nuteistajam paskirti baudžiamojo poveikio priemonę ir (ar) vieną ar kelis įpareigojimus, ribojančius nuteistojo elgesį ir kartu turinčius auklėjamąjį, pataisomąjį poveikį. Ypač svarbu įvertinti kaltininko asmenybę, nes tai lemia, ar bus pasiekti BK 41 straipsnio 2 dalyje įtvirtinti bausmės tikslai.⁵²

Taigi sprendžiant dėl bausmės vykdymo atidėjimo iš esmės dar kartą vertinamos visos aplinkybės, nurodytos BK 54 straipsnio 2 dalyje. Tai daroma siekiant nustatyti, ar bausmės paskirtis bus įgyvendinta atidėjus bausmės vykdymą konkrečiam laikui ir skiriant įpareigojimus ar baudžiamojo poveikio priemones. Tokiu būdu BK 75 straipsnis savyje talpina labai daug kitų baudžiamojo įstatymo normų: BK 41 ir 54 straipsnius, iš esmės visą IX skyrių. Tai reiškia, kad atidedant bausmės vykdymą siekiama tų pačių bausmės tikslų kaip ir skiriant sankcijoje numatytą, taip pat ir sankcijoje nenumatytą, bausmę bei nustatant jos dydį. Todėl darytina išvada, kad BK 54 straipsnio 3 dalies taikymas atidedant bausmės vykdymą turėtų būti galimas, nes tiek šių straipsnių, tiek viso BK viena iš pagrindinių paskirčių – teisingos bausmės paskyrimas.

Autoriaus nuomone, keistai atrodo teisėjo suvaržymai vadovaujantis teisingumo principu atidėti paskirtos bausmės vykdymą, kartu suteikiant teisę skirti už labai sunkius nusikaltimus itin švelnias bausmes – kaip matėme, laisvės apribojimą arba baudą. Daugeliu atvejų, padarius BK 260 straipsnio 3 dalyje numatytą nusikaltimą, būtų kur kas teisingiau skirti ne laisvės apribojimo bausmę, o laisvės atėmimą, jo vykdymą atidedant ir skiriant įpareigojimus, panašius į paskirtuosius laisvės apribojimo atveju. Tokia situacija panaši į tai, kad įstatymų leidėjas teismui atrišo rankas, bet paliko surištus kai kuriuos rankų pirštus, todėl teismas gali mesti kamuolį toli, bet negali žongliruoti mažais kamuoliukais tarp pirštų. Galbūt ir trūksta tikslumo BK 54 straipsnio 3 dalyje, tačiau ši trūkumą visada gali ištaisyti teismų praktika, nes įstatymų leidyba paprastai užtrunka kur kas ilgiau.

Taip pat baudžiamosios teisės teorijoje yra siūlymų BK 64¹ straipsnį išbraukti iš baudžiamojo įstatymo, kaip sukeltą per daug neaiškumų ar kaip ne vietoje įtvirtintą procesinę normą⁵³.

Peržvelgus gausią teismų praktiką taikant BK 64¹ straipsnį tiek baudžiamosiose bylose, susijusiose su neteisėtu disponavimu narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, tiek kitokio pobūdžio, gali daryti vienareikšmišką išvadą, kad BK 64¹ straipsnis, esant visoms jame nustatytoms sąlygoms, paprastai yra taikomas nepriklausomai nuo BK 54 straipsnio taikymo. Kitaip tariant, jeigu teismas sumažino bausmės dydį

---

⁵² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2017 m. birželio 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-179-693/2017.

⁵³ Švedas G. *Supra note 45*.

siekdamas įgyvendinti teisingumo principą, tai jis gali šią bausmę dar kartą mažinti vienu trečdaliu⁵⁴. Dažniausiai ginčų dėl šios normos taikymo nėra. Greičiausiai dėl šių priežasčių platesnių išaiškinimų dėl tokio BK 64¹ straipsnio taikymo kasacinio teismo jurisprudencijoje irgi nėra. Tik vienoje iš LAT nagrinėtų baudžiamųjų bylų buvo užsiminta, kad „kiekvienu atveju BK 54 straipsnio 3 dalies nuostatų taikymas yra teismo diskrecija, o kartu šioje baudžiamojoje byloje ir BK 64¹ straipsnio nuostatų taikymas buvo pagrįstas, nes atitiko visus būtinus šiai BK nuostatai keliamus reikalavimus“⁵⁵.

Aišku, gausioje teismų praktikoje galima aptikti ir kitokių sprendimų. Štai vienoje byloje apylinkės teismas, švelnindamas bausmę BK 54 straipsnio 3 dalies pagrindu, nurodė, kad „kadangi nagrinėjamu atveju taikytina BK 54 straipsnio 3 dalis, kuri savo apimtimi bausmės skyrimo prasme yra platesnė, negu kitos BK numatytos kaltinamojo padėti švelninančios nuostatos, pvz., BK 62 ar 64¹ straipsniai, pastarosios nuostatos papildomai netaikytinos“⁵⁶. Ginčo dėl tokio apylinkės teismo nuosprendžio nekilo, todėl jis nebuvo įvertintas aukštesniojo teismo, dėl ko tokie sprendimai nepaneigia autoriaus minėtos visiškai priešingos teismų praktikos.

Autorius pritaria kitokiam BK 64¹ straipsnio taikymo aiškinimui, kuris kiek išsamiau aptartas kitoje baudžiamojoje byloje. Šioje byloje dėl šios normos taikymo jau kilo ginčas, o vienas iš pagrindinių prokuroro apeliacinio skundo argumentų ir buvo būtent toks, kad nėra galimybės taikyti BK 54 straipsnio 3 dalį bei 64(1) straipsnio 1 dalį vienu metu. Aukštesnės instancijos teismas, kiek detaliau atsakydamas į tokį skundo argumentą, pažymėjo, kad abi minimos normos yra tame pačiame BK VIII skyriuje, kuris reguliuoja bausmės skyrimą. BK 54 straipsnio 3 dalis teismui leidžia skirti švelnesnę bausmę tuo atveju, jeigu straipsnio sankcijoje numatytos bausmės paskyrimas aiškiai prieštarautų teisingumo principui. Tuo tarpu BK 64¹ straipsnis nustato konkrečias sąlygas, kai teismui privaloma taikyti šią normą: baudžiamąją bylą išnagrinėjus pagreitinto proceso tvarka ar atlikus sutrumpintą įrodymų tyrimą, taip pat, kai baudžiamoji byla baigiama teismo baudžiamuoju įsakymu, nuteistajam skiriama bausmė, kuri tuo pačiu nuosprendžiu sumažinama vienu

---

⁵⁴ Tokią praktiką patvirtina čia pateikti nuosprendžių pavyzdžiai: Kauno apylinkės teismo Kauno rūmų 2019 m. rugsėjo 25 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-2589-573/2019; Panevėžio apylinkės teismo Panevėžio rūmų 2019 m. rugsėjo 26 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-28-830/2019; Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. lapkričio 5 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-1959-1057/2019; Klaipėdos apygardos teismo 2019 m. spalio 25 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-74-255/2019 ir kt.

⁵⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-449-942/2016.

⁵⁶ Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. lapkričio 13 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-3103-1035/2019.

trečdaliu. Šiuo atveju teismas neturi pasirinkimo taikyti ar netaikyti šio straipsnio nuostatas, nes įstatymas imperatyviai nurodo, esant tam tikroms sąlygoms, jas taikyti. Nei BK šiame skyriuje, nei kituose skyriuose nėra draudimo taikyti BK 64¹ straipsnį, jeigu asmeniui buvo paskirta švelnesnė bausmė. <...> Iš teismo negali būti atimama galimybė taikyti BK 54 straipsnio 3 dalį, jeigu tai būtina konkrečioje byloje įgyvendinant teisingumo principą. Tai reiškia, kad BK 64¹ straipsnio nuostatų taikymas negali eliminuoti teismo teisės taikyti ir BK 54 straipsnio 3 dalį. Ir priešingai, jeigu teismas sprendžia, kad konkrečioje byloje teisingumo principas reikalauja švelnesnės, nei sankcijoje nustatyta, bausmės, tai negali būti kliūtis taikyti BK 64¹ straipsnį. Nors abi normos yra tame pačiame baudžiamojo įstatymo skyriuje, tačiau jų prigimtis iš esmės skirtinga. BK 54 straipsnis reguliuoja būtent bausmės skyrimo klausimus, t. y. išimtinai materialiosios teisės reguliavimo sritis. Tuo tarpu BK 64¹ straipsnio prigimtis daugiau procesinio pobūdžio, kurios sąlygos siejamos su tam tikrais proceso ypatumais (supaprastinta proceso forma ir pan.). Vien ta aplinkybė, kad įstatymų leidėjas labiau procesinei normai parinko materialiosios teisės aktą, negali lemti ydingo jos taikymo, tokiu būdu nepagrįstai sunkinant (nešvelninant) kaltininkų teisinę padėtį. Todėl skirtingų prigimčių teisės normų taikymas tuo pačiu metu yra galimas ir pateisinamas⁵⁷.

Pritariant tokiai teismų praktikai, kartu sutiktina ir su tuo, kad gali būti keliama diskusija ir dėl BK 64¹ straipsnio prigimties bei vietos baudžiamojo pobūdžio teisės aktuose. Viena vertus, šios normos taikymo sąlygos tikrai labai artimos Baudžiamojo proceso kodekso nuostatoms ir siejamos su proceso formos ar turinio ypatumais. Kita vertus, taikant BK 64¹ straipsnį paskirta bausmė mažinama trečdaliu, todėl iš dalies galima pateisinti jos vietą bausmės skyrimo skyriuje. Apibendrinant vis dėlto pritartina šiuo metu susiformavusiai teismų praktikai kartu taikyti šiuos abu bausmės skyrimui reikšmingus straipsnius, tokiu būdu du kartus mažinant kaltininkui skiriamą galutinę bausmę. Autoriaus nuomone, kur kas reikšmingesnė problema yra dėl teisingumo principo taikymo ir bausmės vykdymo atidėjimo. Šiam klausimui reikia tiek teismų ar mokslininkų dėmesio, tiek galbūt ir įstatymo leidėjo atitinkamų veiksmų keičiant BK 54 straipsnio 3 dalį.

---

⁵⁷ Vilniaus apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. vasario 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-97-988/2020.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

1. Atsižvelgiant į tai, kad dėl baudžiamajame įstatyme įtvirtintų didelių minimalių bausmių dydžių už BK 260 straipsnio 2 ar 3 dalyse numatytų nusikaltimų padarymą teismai pernelyg dažnai ir ne visada pagrįstai taiko BK 54 straipsnio 3 dalį, įvertinus kitų nusikalstamų veikų sankcijas, nustatytas BK, siekiant teismams suteikti pakankamai įrankių paskirti teisingą bausmę, siūlytina diskutuoti dėl BK 260 straipsnio 2 ir 3 dalių sankcijų minimalių dydžių sumažinimo.

2. Nepagrįstai atrodo draudimas vadovaujantis teisingumo principu atidėti paskirtos bausmės vykdymą už bet kokio sunkumo nusikaltimų padarymą, kartu suteikiant teisę už labai sunkius nusikaltimus skirti itin švelnias bausmes. Daugeliu atvejų, padarius BK 260 straipsnio 3 dalyje numatytą nusikaltimą, būtų kur kas teisingiau skirti ne laisvės apribojimo bausmę, o laisvės atėmimą, jo vykdymą atidedant ir skiriant įpareigojimus, panašius į paskirtuosius laisvės apribojimo bausmės atveju. BK 54 straipsnio 3 dalyje trūkstant tikslumo, siūlytina šį trūkumą ištaisyti nauja teismų praktika, nes įstatymų leidyba paprastai užtrunka žymiai ilgiau.

3. Pritartina šiuo metu susiformavusiai teismų praktikai kartu taikyti BK 64¹ straipsnį ir BK 54 straipsnio 3 dalį, tokiu būdu mažinant kaltininkui skiriamą galutinę bausmę.

LITERATŪRA

I. Teisės aktai

1. 1961 m. Bendroji narkotinių medžiagų konvencija // Valstybės žinios, 2001, Nr. 51-1768.

2. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios, 2000, Nr. 89-2741.

3. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. balandžio 23 d. įsakymu Nr. V-239 (2007 m. gruodžio 14 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) patvirtintos Narkotinių ir psichotropinių medžiagų nedidelio, didelio ir labai didelio kiekio nustatymo rekomendacijos // Valstybės žinios, 2007, Nr. 139-5709.

4. Teismų statistikos ataskaitos. Prieiga per internetą:
<<https://www.teismai.lt/lt/visuomenei-ir-ziniasklaidai/statistika/4641>>.

II. Specialioji literatūra

5. *Bagaric M.* Proportionality in Sentencing: its Justification, Meaning and Role // Current issues in criminal justice, 2000, Nr. 12, 2.

6. *Būdvytis G.* Išimtinių aplinkybių anatomija arba teisingumo principo samprata ir jo įgyvendinimas bausmių skyrimo procese // Socialinių mokslų studijos, 2012, Nr. 4(3), p. 1157–1176.

7. Europos narkotikų ir priklausomybių stebėsenos centras. Bausmės Europos Sąjungoje už prekybą narkotikais. Ataskaita, 2017. Prieiga per internetą: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/technical-reports/trafficking-penalties_en>.

8. *Drakšas R.* Teisingumo principas skiriant bausmę // Teisės apžvalga, 2016, 2(14), p. 75–97.

9. *Gruodytė E.* Narkotikai ir baudžiamoji atsakomybė. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004.

10. *Goh J.* Proportionality - An Unattainable Ideal in the Criminal Justice System // Manchester student law review, 2013. Prieiga per internetą:

<[https://hummedia.manchester.ac.uk/schools/law/main/research/MSLR_Vol2_4\(Goh\).pdf](https://hummedia.manchester.ac.uk/schools/law/main/research/MSLR_Vol2_4(Goh).pdf)>.

11. *Gutauskas A.* Nusikalstamų veikų, susijusių su narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, kvalifikavimo ypatumai teismų praktikoje // Jurisprudencija, 2013, Nr. 20(2).

12. *Lai G.* Drugs, crime and punishment. Proportionality of sentencing for drug offences // Series on Legislative Reform of Drug Policies, 2012, Nr. 20. Prieiga per internetą:

<[http://fileserv.idpc.net/library/Drugs-crime-and-punishment-Proportionality-of-sentencing%20\(1\).pdf](http://fileserv.idpc.net/library/Drugs-crime-and-punishment-Proportionality-of-sentencing%20(1).pdf)>.

13. *Latauskienė E.* Narkotinių medžiagų ir su jomis susijusių nusikaltimų tyrimo tarpukario Lietuvoje bendroji charakteristika // Jurisprudencija, 2000, Nr. 18(10).

14. *Pečkaitis J. S.* Neteisėtų veiksmų, susijusių su narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis, baudžiamasis teisinis vertinimas pagal 2000 m. baudžiamąjį kodeksą // Jurisprudencija, 2003, Nr. 45(37).

15. *Pranka D.* Baudžiamosios atsakomybės už neteisėtą disponavimą narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis praktinės problemos ir teisinio reguliavimo trūkumai // Teisės problemos, 2019, Nr. 2(98).

16. Proportionality of sentencing for drug offences // IDPC Drug Policy Guide. Prieiga per internetą: <http://fileserv.idpc.net/library/IDPC-guide-3-EN/IDPC-drug-policy-guide_3-edition_Chapter-3.3.pdf>.

17. *Schneider G. S.* Sentencing proportionality in the states // Arizona law review, 2012, 54:241. Prieiga per internetą: <<http://www.arizonalawreview.org/pdf/54-1/54arizlrev241.pdf>>.

18. *Švedas G. ir kt.* Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso bendrosios dalies vientisumo ir naujovių (su)derinimo iššūkiai. Monografija. Vilnius: VU leidykla, 2017.

III. Teismų praktika

19. Kauno apygardos teismo 2018 m. gegužės 28 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-177-317/2018.

20. Kauno apygardos teismo 2018 m. liepos 23 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-199-397/2018.

21. Kauno apylinkės teismo Kauno rūmų 2019 m. rugsėjo 25 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-2589-573/2019.

22. Kauno apygardos teismo 2019 m. liepos 31 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-208-594/2019.
23. Klaipėdos apygardos teismo 2018 m. sausio 23 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-44-360/2018.
24. Klaipėdos apygardos teismo 2018 m. gegužės 21 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-41-174/2018.
25. Klaipėdos apygardos teismo 2019 m. spalio 25 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-74-255/2019.
26. Klaipėdos apygardos teismo 2018 m. liepos 26 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-91-361/2018.
27. Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų 2020 m. kovo 12 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-161-453/2020.
28. Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2018 m. spalio 5 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-244-487/2018.
29. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. kovo 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-49-976/2020.
30. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. vasario 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-24-689/2019.
31. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-436-489/2016.
32. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-449-942/2016.
33. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2017 m. birželio 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-179-693/2017.
34. Marijampolės apylinkės teismo Vilkaviškio rūmų 2019 m. gruodžio 5 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-497-831/2019.
35. Panevėžio apylinkės teismo Panevėžio rūmų 2018 m. gegužės 24 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-108-830/2018.
36. Panevėžio apylinkės teismo Panevėžio rūmų 2019 m. rugsėjo 26 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-28-830/2019.
37. Šiaulių apygardos teismo 2018 m. sausio 18 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-19-354/2018.
38. Vilniaus apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. vasario 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-97-988/2020.
39. Vilniaus apygardos teismo 2018 m. sausio 23 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-59-898/2018.
40. Vilniaus apygardos teismo 2018 m. gruodžio 20 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-231-654/2018.
41. Vilniaus apygardos teismo 2018 m. gegužės 24 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-123-190/2018.
42. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. lapkričio 5 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-1959-1057/2019
43. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. lapkričio 13 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-3103-1035/2019.

Darius PRANKA
Law Institute of Lithuania

IN SEARCH FOR THE JUST SENTENCE: IMPOSITION OF Milder
SENTENCE FOR ILLEGAL DISPOSAL OF LARGE OR VERY LARGE
QUANTITY OF NARCOTIC OR PSYCHOTROPIC SUBSTANCES

Summary

Theory of criminal law often pays little attention to imposition of penalty. After having reviewed the large part of studies conducted in Lithuania so far, it can be noticed that significantly more focus is given to the analysis of issues of criminal offenses qualification, analysis of specific compositions of criminal offenses or other issues of the general part of criminal law.

The study analyses the impact of the principle of justice on imposition of sentence for criminal offenses related to the illegal possession of large or very large quantities of narcotic and psychotropic substances. An article provides the application statistics of this principle in criminal cases examined in 2018-2019 according to Article 260 (2) and (3) of the Criminal Code, as well as assesses the validity of such case law. The author questions too frequent application of the principle of justice (Article 54 (3) of the Criminal Code) and presupposes that this situation occurred due to the extremely high minimum levels of sentences set by the legislator according to Article 260 (2) and (3) of the Criminal Code. These levels of sentences are one of the largest in Europe and prevent the judge from proper individualisation of sentences to culprits. The study largely focuses on case law analysis of simultaneous application of Article 54 (3), Article 75 and Article 64¹ of the Criminal Code. Although the courts often impose different sentences or in some cases consider that criminal law does not allow the postponement of sentence execution in accordance with the principle of justice, the author invites not to be afraid to change the existing case law.

Finally the author makes conclusions and suggestions, concerned and solving problem, mentioned above: it is offered to discuss regarding reduction of minimum levels of sentences of Article 260 (2) or (3) of the Criminal Code. As Article 54 (3) of the Criminal Code lacks of accuracy, it is suggested to remedy this deficiency by new case law because legislation usually takes much longer.